

Ю. О. ТАРАНЕНКО, канд. екон. наук, доц.
(Національна академія внутрішніх справ України, м. Київ)
Т. П. ОСТАПИШИН, канд. екон. наук, доц.
(Київський національний економічний університет)

ПІДВИЩЕННЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 264–265

Формування сучасного фінансового ринку України неможливо уявити без участі в ньому комерційних банків. Та й стабільність фінансового ринку загалом великою мірою залежить від стабільності банків. Останнє ж тісно пов'язане з рівнем довіри клієнтів до обслуговуючих банків. Однією зі складових, яка формує такий рівень довіри, є збереження банківської таємниці.

Закон України “Про банки і банківську діяльність” (ст. 60) визначає банківську таємницю як “інформацію щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування та взаємовідносин з ним чи третіми особами при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту”. У такій редакції під банківською таємницею слід розуміти всю інформацію, якою володіє банк відносно клієнта. Це пояснюється тим, що відсутні об'єктивні критерії моральної шкоди, а клієнт розголошення будь-якої інформації стосовно себе може розглядати як нанесення йому моральної шкоди. Начебто інтереси клієнтів банку захищені повністю. Проте вони не можуть почуватися спокійними, оскільки суттєві суперечності має нормативна база, що регулює надання тих чи інших відомостей контролюючим органам. Так, інформаційні відносини банків з органами внутрішніх справ крім Закону України “Про банки і банківську діяльність” (ст. 62) регулюють ще кілька законодавчих актів. В одних випадках Закон України “Про міліцію” надає право вимагати відомості і документи за кримінальними справами, в інших (Кримінально-процесуальний кодекс України) — за справами, що перебувають у провадженні, у третіх (Закон України

“Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”) — при наявності інформації про злочин, у четвертих (Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність”) — за потреби одержання розвідувальної інформації в інтересах держави і суспільства. Така неузгодженість положень різних законів не може сприяти ні захисту банківської таємниці, ні підвищенню рівня економічної безпеки суб'єктів підприємництва на різних сегментах ринку, в тому числі фінансовому.

Причини такого становища полягають у тому, що всі ці норми опрацьовувалися в різний час і в різних соціально-економічних і політичних умовах. Крім того, розробники деяких актів намагались вирішити вузьковідомчі поточні завдання без урахування інтересів всіх учасників, які працюють у царині інформаційних відносин.

Розв'язати зазначені суперечності можна тільки при комплексному підході до цієї проблеми, ставлячи перед собою основне завдання — створити ефективний механізм економічної безпеки всіх учасників інформаційно-правового простору у сфері фінансово-господарських відносин. Вихід зі становища, що склалося, полягає передусім у створенні комплексної нормативної бази, що регулюватиме ці правовідносини, а також єдиного банку даних, до якого відповідні органи, установи, організації в обов'язковому порядку і в установлені терміни надавали б точно визначені відомості, у тому числі конфіденційного характеру, і могли б у нормативно закріпленому порядку одержувати інформацію відповідно до завдань і повноважень того чи іншого органу.

Водночас, якщо розглядати питання доступності тієї чи іншої інформації, у цьому разі не

йдеться про безмежний допуск до неї всіх, кому забажається. Наприклад, суворо конфіденційною має бути така банківська інформація, внаслідок втрати якої може бути викликана ажіотажне зняття клієнтами коштів з рахунків. Разом з тим при вкладенні в банк коштів клієнт повинен мати право на об'єктивну інформацію щодо надійності банківської установи. Подолати ці суперечності можна тільки усвідомивши необхідність створення комплексної системи економічної безпеки учасників ринкових відносин. Практично це можна здійснити, якщо перейти від епізодичного, договірному обміну інформацією до системного рівня взаємодії на підставі централізованого поповнення певних баз даних.

Зрозуміти ці завдання повинні насамперед керівники банківських установ, створивши на пайових засадах міжбанківську службу безпеки, делегувавши їй щоденне централізоване збирання інформації за такими основними напрямками: про неплатоспроможні підприємства, банкрутів, псевдобанкрутів, небажаних партнерів; про підприємства, які припустили нанесення збитків партнерам; про підприємства, які припустили опротестування векселів; про псевдогарантів, розтратників предметів застави; про осіб, що очолюють або раніше очолювали перелічені чи інші ненадійні підприємницькі структури.

Це основні бази даних. При необхідності їх можна доповнити відомостями про інших потенційних порушників, що можуть створити загрозу спричинення збитків партнерам. При цьому

треба пам'ятати, що в цих умовах банк, який передав таку інформацію про клієнтів, ризикує втратити не тільки клієнтів-порушників, а й платоспроможних клієнтів, які з різних причин не бажають розголошення інформації про стан своєї фінансово-господарської діяльності. Але коли це питання вирішуватиметься на загальних законних підставах у всій банківській системі, це не стане причиною відпливу клієнтів від одного банку до іншого, оскільки вимоги про подання таких відомостей у централізовану базу даних будуть обов'язковими для всіх.

Пропонований підхід сприятиме підвищенню захисту конфіденційної інформації законотворчих суб'єктів підприємницької діяльності й забезпечить економічну безпеку всіх учасників фінансових відносин від посягань несумлінних партнерів.

Література

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. № 2121-III.
2. Закон України "Про міліцію" // ВВР України. — 1991. — № 4.
3. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" // ВВР України. — 1992. — № 22.
4. Закон України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" // ВВР України. — 1993. — № 35.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. — К.: Юрінком, 1997.